

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**  
до виконання курсової роботи  
з дисципліни «Фінансовий менеджмент» для студентів  
денної форми навчання спеціальності 7.03050401 та 8.03050401 –  
Економіка підприємства

Харків 2014

Укладачі: доц. Деділова Т.В.  
доц. Кирчата І.М.  
ас. Токар І.І.

Кафедра економіки підприємства

## ВСТУП

Навчальна дисципліна «Фінансовий менеджмент» належить до циклу нормативних навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки фахівців в галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво» за спеціальністю 7.03050401 та 8.03050401 «Економіка підприємства».

Предметом навчальної дисципліни є управління грошовими потоками, прибутком, інвестиціями, капіталом підприємства.

Мета викладання дисципліни полягає у формуванні системи знань з управління фінансами підприємства, операційною та інвестиційною діяльністю, визначення стратегії і тактики фінансового забезпечення суб'єктів господарювання.

Згідно мети завдання дисципліни полягають у: вивченні сутності та методологічних основ фінансового менеджменту, управління фінансовими ризиками та застосування інструментів антикризового управління грошовими потоками, прибутком, інвестиціями, активами; оволодінні методикою визначення вартості капіталу та опануванні способів оптимізації його структури.

Виконання курсової роботи передбачено навчальним планом за фахом 7.03050401, 8.03050401 «Економіка підприємства». Метою курсової роботи є поглиблення і закріплення теоретичних й практичних знань, отриманих в процесі вивчення курсу «Фінансовий менеджмент» шляхом засвоєння методів планування та прогнозування основних фінансових показників діяльності підприємства.

# 1 ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ І ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Завдання на виконання курсової роботи студентові видається залежно від його варіанту згідно номеру залікової книжки.

Курсова робота повинна містити чотири окремі розділи, завдання і методичні вказівки до виконання яких представлені нижче. Загальна структура вмісту курсової роботи має наступний вигляд:

Вступ.

1. Теоретичне питання по темі курсової роботи.
2. Складання звіту про прибуток підприємства.
3. Складання звіту про рух грошових коштів підприємства.
4. Прогнозування заходів щодо покращення фінансових результатів діяльності підприємства.

Висновки.

Перелік посилань.

У Вступі необхідно коротко освітити роль фінансового менеджменту на підприємствах України в сучасних умовах господарювання, сформулювати мету і завдання курсової роботи виходячи із запропонованого варіанту індивідуального завдання.

У першому розділі слід розкрити сутність запропонованого теоретичного питання з обов'язковими посиланнями на перелік літературних джерел за темою дослідження.

Розділи 2 – 4 курсової роботи необхідно представити у вигляді табличних розрахунків за вказаними завданнями, а також з представленням графічної характеристики руху грошових коштів підприємства у щомісячному розрізі (Розділ 3, 4).

У Висновках формулюються основні заключні положення щодо економічної доцільності проведення запропонованих студентом фінансово-організаційних заходів з покращення фінансових результатів діяльності підприємства.

Підготовлена до захисту курсова робота повинна відповідати встановленим нормативним вимогам щодо технічного оформлення такого виду навчальних робіт.

## 2 ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

### 2.1 Теоретична частина курсової роботи

Номер варіанту теоретичного питання курсової роботи студент обирає за двома останніми цифрами залікової книжки (див. табл. 2.1). За передостанньою цифрою  $i$  вибирається строчка таблиці, а за останньою  $j$  – графа.

Таблиця 2.1 – Варіанти курсової роботи

Передостання цифра залікової книжки, $i$	Остання цифра залікової книжки, $j$									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
3	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
4	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
5	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
6	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
7	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
8	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
9	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
0	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

### Теоретичні питання до курсових робіт

1. Фінансовий менеджмент в системі управління організацією.
2. Фінансовий менеджмент акціонерного товариства.
3. Фінансовий менеджмент малого бізнесу.
4. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту.
5. Сутність фінансового менеджменту, його функції та їх значення. Мета фінансового менеджменту. Основні завдання фінансового менеджменту.
6. Механізм фінансового менеджменту. Місце фінансового менеджменту в організаційній структурі підприємств. Методи і прийоми фінансового менеджменту.
7. Поняття грошового потоку. Види грошових потоків та їх класифікація. Принципи управління грошовими потоками.

8. Вхідні грошові потоки та їх характеристика. Управління грошовими потоками, пов'язаними з операційною діяльністю. Управління грошовими потоками, пов'язаними з фінансовими операціями.

9. Управління вихідними грошовими потоками. Зміст і завдання управління вихідними грошовими потоками.

10. Планування надходження і використання грошових коштів. Розробка і застосування платіжного календаря.

11. Необхідність і значення визначення вартості грошей у часі. Фактори, що впливають на зміну вартості грошей у часі. Вплив інфляції на зміну вартості грошей.

12. Ризик та його вплив на зміну вартості грошей.

13. Нарахування простих і складних процентів.

14. Майбутня вартість грошей та її зміст.

15. Поняття компаундирування. Розрахунок майбутньої вартості грошей з урахуванням ануїтетів. Використання процентного фактора у розрахунках майбутньої вартості грошей.

16. Теперішня вартість грошей та її зміст. Поняття дисконтування та сфери його застосування. Визначення суми дисконту. Визначення чистого дисконтного доходу.

17. Розрахунок теперішньої вартості ануїтетів. Поточна вартість довічної ренти. Використання процентного фактора при розрахунках теперішньої вартості грошей.

18. Врахування фактора часу у розрахунках вартості облігацій та акцій.

19. Зміст і завдання управління прибутком підприємства. Системний підхід до управління прибутком. Інформаційна база управління прибутком.

20. Управління прибутком від операційної діяльності. Формування прибутку від основної діяльності. Фактори, що впливають на формування прибутку. Зовнішні і внутрішні фактори.

21. Управління формуванням собівартості. Розрахунок граничної виручки і граничних витрат. Аналіз беззбитковості.

22. Розробка цінової політики та її оптимізація на підприємстві. Політика максимізації прибутку підприємств.

23. Операційний ліверидж.

24. Управління формуванням прибутку від іншої операційної діяльності.

25. Формування прибутку від фінансових операцій.

26. Аналіз “Витрати – Обсяг – Прибуток”

27. Сутність і завдання управління розподілом прибутку. Управління використанням чистого прибутку. Аналіз використання прибутку. Створення резервного фонду.

28. Політика розвитку підприємства за використанням прибутку. Дивідендна політика.

29. Склад і структура активів підприємства. Оцінка активів.

30. Зміст і завдання управління оборотними активами. Управління дебіторською заборгованістю. Визначення оптимальної структури дебіторської заборгованості. Методи інкасації дебіторської заборгованості. Методи рефінансування дебіторської заборгованості.

31. Управління грошовими коштами. Стратегія фінансування оборотних активів: агресивна модель, консервативна модель, компромісна модель.

32. Управління необоротними активами підприємства. Управління основними засобами, нематеріальними активами.

33. Сутність капіталу підприємства. Класифікація капіталу. Визначення загальної потреби в капіталі. Фактори, що впливають на обсяг капіталу.

34. Власний капітал та його формування. Статутний капітал. Пайовий капітал. Резервний капітал. Нерозподілений прибуток.

35. Управління формуванням власного капіталу.

36. Позичковий капітал. Довгострокові фінансові зобов'язання, Короткострокові фінансові зобов'язання. Кредиторська заборгованість. Управління позичковим капіталом. Управління кредиторською заборгованістю.

37. Вартість капіталу. Вартість капіталу як міра прибутковості. Норма капіталу. Базова концепція визначення вартості капіталу. Визначення вартості власного капіталу. Вартість акціонерного капіталу.

38. Оцінка позичок. Оцінка загальної вартості капіталу. Інфляція та ринкова вартість капіталу. Розрахунок середньозваженої вартості капіталу.

39. Фінансовий ліверидж. Ефект фінансового лівериджу.

40. Структура капіталу. Фактори, що впливають на структуру капіталу. Управління структурою капіталу. Оптимізація структури капіталу. Політика підприємства щодо структури капіталу. Вплив структури капіталу на вартість підприємства.

41. Сутність і класифікація інвестицій. Зміст і завдання управління інвестиціями. Види інвестицій. Формування інвестиційної політики.

42. Форми реальних інвестицій та особливості управління ними. Капітальні вкладення. Види інвестиційних проектів і вимоги до їх розробки. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів. Окупність капітальних вкладень та її розрахунок. Особливості управління інноваційними інвестиціями підприємств. Управління реалізацією реальних інвестиційних проектів. Порядок розробки бюджету капітальних вкладень.

43. Управління джерелами фінансування капітальних вкладень. Амортизаційна політика підприємства. Використання прибутку. Інструменти довготермінового фінансування інвестицій. Визначення оптимальної структури джерел фінансування капіталовкладень. Прогнозування джерел.

44. Економічна сутність фінансових ризиків та їх класифікація. Основні види фінансових ризиків: валютний, депозитний, процентний, інфляційний, інвестиційний, кредитний. Фактори, які впливають на рівень фінансових ризиків.

45. Визначення рівня ризику та його впливу на фінансовий стан підприємства і його прибутковість. Зміст управління фінансовими ризиками. Процес їх прогнозування та нейтралізації в фінансовій діяльності підприємств.

46. Методи розрахунку ризиків. Економіко-статистичні методи оцінки рівня ризиків. Експертні методи оцінки. Аналогові методи оцінки. Премія за ризик і порядок її визначення.

47. Способи уникнення та нейтралізації фінансових ризиків. Страхування ризиків. Використання механізмів диверсифікації.

48. Призначення і види фінансових звітів. Методи оцінки фінансових звітів. Склад, характеристика та зміст фінансової звітності підприємства відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

49. Зміст і завдання аналізу фінансових звітів.



50. Бухгалтерський баланс і його значення для аналізу фінансового стану підприємства. Аналіз динаміки і структури активів і пасивів балансу.

51. Аналіз звіту про прибутки (збитки) підприємства.

52. Аналіз звіту про рух грошових коштів.

53. Система показників фінансового стану підприємства та їх оцінки. Аналіз економічного потенціалу підприємства.

54. Аналіз показників ліквідності і платоспроможності підприємства.

55. Оцінка ліквідності балансу підприємства.

56. Показники фінансової стійкості і стабільності підприємства та їх оцінка.

57. Показники ринкової ділової активності підприємства.

58. Комплексний аналіз фінансового стану підприємства.

59. Баланс підприємства.

60. Звіт про фінансові результати.

61. Звіт про рух грошових коштів.

62. Оцінка фінансового стану підприємства за даними аналізу фінансової звітності.

63. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства.

64. Оцінка ймовірності стійкого розвитку підприємства.

65. Завдання та види аналізу фінансового стану підприємства.

66. Управління ліквідністю підприємства.

67. Визначення «порогу рентабельності», «запасу» фінансової міцності та сили впливу операційного важеля.

68. Контроль за ефективним функціонуванням підприємства (аналіз коефіцієнтів прибутковості).

69. Ефект фінансового лівериджу (важеля).

70. Бізнес-планування.

71. Використання поділу витрат на перемінні та постійні в управлінні фінансами.

72. Контроль за ефективним використанням ресурсів підприємства (аналіз коефіцієнтів управління активами).

73. Контроль за ефективним використанням кредитного фінансування (аналіз коефіцієнтів управління кредитами).

74. Шляхи підвищення рентабельності власного капіталу підприємства.

75. Формування дивідендного фонду, форми виплати дивідендів.

76. Комбінований ефект операційного та фінансового важелів.

77. Вартість капіталу, який залучається підприємством із різних джерел.

78. Визначення середньовиваженої вартості капіталу і застосування цього показника у фінансовому менеджменті.

79. Планування структури капіталу фірми, критерії оптимізації структури капіталу.

80. Методи страхування фінансових ризиків.

81. Метод терміну окупності капіталовкладень, сфера його застосування при виборі інвестиційних проектів.

82. Застосування методу чистої теперішньої вартості при експертизі інвестицій.

83. Визначення внутрішньої норми рентабельності інвестиційного проекту і використання цього показника при експертизі інвестицій.

84. Статутний фонд як джерело фінансування підприємства.

85. Амортизація як джерело фінансових ресурсів підприємства.

86. Комерційні банки як джерело кредитного фінансування.

87. Лізинг і переваги його використання.

88. Комерційний кредит (відкритий кредит, вексель).

89. Спеціальні фонди та програми фінансування підприємств.

90. Фінансування через емісію та розміщення цінних паперів.

91. Планування структури капіталу.

92. Дивідендна політика.

93. Основні методи і прийоми аналізу фінансової звітності.

94. Визначення точки беззбитковості методом маржинального доходу.

95. Визначення точки беззбитковості методом рівняння.

96. Основні методи виплати дивідендів.

97. Способи оброблення фінансової інформації.

98. Методи аналізу фінансової звітності.

99. Методи оцінки фінансового стану підприємства.

100. Операційний важіль.

## 2.2 Практична частина курсової роботи

В практичній частині роботи коригування базового розрахункового завдання відбувається по передостанній і останній цифрах номеру залікової книжки студента ( $i$  - передостання цифра;  $j$  - остання цифра залікової книжки).

Першочергово, в Розділі 2 необхідно визначити вихідні дані згідно з індивідуальним варіантом студента (табл. 2.2, 2.3).

Таблиця 2.2 – Вихідні дані розрахункової частини курсової роботи

№	Показник	Значення показника
<b>Абсолютні величини</b>		
1	Виторг підприємства за рік, грн.	$800000 \cdot (i + j)$
2	Валюта початкового балансу, грн.	$363636 \cdot (i + j)$
3	Термін погашення довгострокового кредиту, років	5
4	Кількість акцій в обігу	$3500 + 15 \cdot i$
<b>Відносні величини</b>		
5	Частка притягнутих фінансових ресурсів для придбання основних коштів (к), %	$47,0 + j$
6	Частка довгострокового боргу в структурі капіталу, %	$45 + j$
7	Частка прямих виробничих витрат у виторзі, %	$44 + i$
8	Частка прямої праці з нарахуваннями у виторзі, %	$26 + i$
9	Коефіцієнт дивідендних виплат, %	$25 + 0,5 \cdot i$
10	Коефіцієнт виробничих накладних витрат (без амортизації), %	$9,4 + 0,5 \cdot i$
11	Коефіцієнт адміністративних і маркетингових витрат, %	$8,5 + 0,5 \cdot i$
12	Питома вага дебіторської заборгованості в структурі активів підприємства, %	$20,4 + j$
13	Частка товарно-матеріальних запасів в структурі майна, %	$28,6 + j$
14	Частка звичайних акцій у структурі пасивів, %	$37,5 + j$
<b>Прийняті допущення</b>		
17	Податок на прибуток, %	23
18	Вартість боргу, %	$14 + 0,5 \cdot i$
19	Норма квартальної амортизації, %	6

Таблиця 2.3 – Розподіл виторгу за місяцями

Місяць	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень
%	6	6	8	6	8	10
Місяць	Листопад	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
%	12	10	10	8	8	8

Розрахунок капіталізації активів та початковий баланс підприємства слід надати у вигляді табл. 2.4, 2.5.

Таблиця 2.4 – Початковий баланс підприємства

<b>АКТИВИ</b>		
<i>Основні кошти</i>		
1	Початкова вартість	
2	Накопичена амортизація	
3	Залишкова вартість	
<i>Оборотні кошти</i>		
4	Кошти	
5	Дебіторська заборгованість	
6	Товарно-матеріальні запаси	
7	<b>Активи, усього</b>	
<b>ПАСИВИ</b>		
<i>Власний капітал</i>		
8	Звичайні акції за номіналом	
9	Інший оплачений капітал	
10	Нерозподілений прибуток	
<i>Довгострокові заборгованості</i>		
11	Довгостроковий банківський кредит	
<i>Короткострокові заборгованості</i>		
12	Кредиторська заборгованість	
13	Векселі до сплати	
14	Банківська позичка	
15	<b>Пасиви, усього</b>	
<b>КАПІТАЛІЗАЦІЯ АКТИВІВ</b>		
16	Сумарна величина власного капіталу	
17	Кількість акцій у обігу	
18	Номінал однієї акції	
19	Інший оплачений капітал на 1 акцію, грн.	

**Таблиця 2.5 – Графік погашення заборгованості**

Квартал	I	II	III	IV
Початковий баланс				
Виплата основної частини				
Квартальна ставка %				
Процентні виплати				
Сумарні виплати				
Кінцевий баланс				

Далі у Розділі 2 за отриманими вихідними даними необхідно скласти звіт про прибуток підприємства за наступною формою (табл. 2.6).

Розділ 3 присвячений складанню звіту про рух грошових коштів на основі прямого методу розрахунку Cash Flow для операційної діяльності підприємства (табл. 2.7).

**Таблиця 2.7 – Звіт про рух грошових коштів підприємства на основі прямого методу розрахунку Cash Flow**

Стаття	Місяць											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Доходи від операційної діяльності												
Виробнича собівартість												
Матеріальні витрати												
Оплата прямої праці												
Виробничі накладні витрати												
Адміністративні витрати												
Процентні виплати												
Виплата податку на прибуток												
<i>Грошовий потік</i>												

За результатами табл. 2.7 необхідно побудувати графік руху грошових коштів підприємства, що показує зміну у часі грошового потоку за окремими місяцями та кварталами звітного періоду.

У Розділі 4 курсової роботи необхідно провести аналіз та оцінку фінансових результатів діяльності підприємства та запропонувати заходи щодо його покращення, зокрема необхідно визначити причини негативного коливання грошового потоку.



Рекомендації керівництву підприємства, розроблені на основі отриманих результатів експертного висновку про фінансовий стан підприємства, необхідно надати за декількома напрямками.

Завершальним етапом практичної частини курсової роботи є коригування даних звіту про прибуток підприємства, а також звіту про рух грошових коштів з відповідною побудовою графіку розподілу грошового потоку за місяцями та кварталами звітного періоду.

*ДЛЯ НОТАТОК*



## РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Ареф'єва О.В. Фінансовий менеджмент: Навч.-метод. посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 94 с.
2. Антонов В.М. Фінансовий менеджмент: сучасні інформаційні технології. Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2005. – 432 с.
3. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента: В 2 т. – К.: Ника-Центр, 1999.
4. Бригхэм Ю. Ф., Эрхардт М. С. Финансовый менеджмент. – 10-е изд. – СПб.: Питер, 2011. – 960 с.
5. Бахрамов Ю. М., Глухов В. В. Финансовый менеджмент: Учебник для вузов. – 2-е изд., стандарт третьего поколения. – СПб.: Питер, 2011. – 496 с.
6. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2011. – 312 с.
7. Гриньова В.М., Коюда В.О. Фінанси підприємств: Навч. посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2004. – 424 с.
8. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.
9. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.
10. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент. Підручник. – К.: ЦУЛ, 2009. – 320 с.
11. Костіна Н. І., Алексєєв А. А., Василик О. Д. Фінанси: система моделей і прогнозів: Навч. посібник. — К.: Четверта хвиля, 1998.
12. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання. Монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.
13. Льюис К. Д. Методы прогнозирования экономических показателей. — М.: Финансы и статистика, 1986.
14. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посібник. - К.: Вища шк., 2003. – 278 с.

15. Митяй О.В. Проектний аналіз. Навч. посіб. – К.: 2008. – 420 с.
16. Пазинич В.І., Шулешко А.В. Фінансовий менеджмент. – К.: ЦУЛ, 2011. – 408 с.
17. Рясних Є. Основи фінансового менеджменту. – К.: АКАДЕМВИДАВ, 2010. – 402 с.
18. Рижиков В.С. Проектний аналіз. Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2007. – 384 с.
19. Ситник Л.С. Фінансовий менеджмент. Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2006. – 360 с.
20. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: Монографія. — К.: КНЕУ, 2004. — 268с.
21. Уотшем Т. Дж., Паррамоу К. Количественные методы в финансах. — М.: Финансы, 1999.
22. Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М.Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2005. – 535с.
23. Финансовый менеджмент: теория и практика: Учебник /Под ред. Е.С. Стояновой. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Перспектива, 2003. – 656 с.
24. Фінансовий менеджмент: Навч. посібник для самостійного вивчення дисципліни /А.М.Поддєрьогін, Л.Д.Буряк, Н.Ю.Калач та ін. – К.: КНЕУ, 2001. – 294 с.
25. Філіна Г.І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2009. – 260 с.
26. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник. – К.: Знання, 2006. – 439с.

*ДЛЯ НОТАТОК*

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ  
до виконання курсової роботи  
з дисципліни «Фінансовий менеджмент» для студентів  
денної форми навчання спеціальності 7.03050401 та 8.03050401 –  
Економіка підприємства

Укладачі: Деділова Тетяна Вікторівна  
Кирчата Ірина Миколаївна  
Токар Інна Іванівна

Відповідальний за випуск: д.е.н., проф. Дмитрієв І.А.

Підп. до друк.	Формат 60×80	1/16 Бум. Тип №
Друк офсетний	Ум. др. л.	Нав - вид. л.
Тираж екз.		Ціна договірна
Зак. №		

---

ХНАДУ, ГСП, Харків, вул. Петровського, 25

---

Підготовлено у Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті